

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER GENEL KURUL KARARLARINDA KIBRIS SORUNU

Dr. Mehmet ATAY*

In recent years, Cyprus as an issue on the European agenda, has become a very controversial issue in international relations. However in the European agenda is only a newcomer as Cyprus has been on the United Nations' agenda for a long time. In his study, the author tries to analyse the Cyprus issue taking into account the resolutions of the United Nations as well as the main arguments of the disputing parties, namely the UK, Greece and Turkey.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER GÜNDEMİNDE KIBRIS

Kıbrıs sorununun Birleşmiş Milletler Genel Kurul gündemine girmesi 1954 yılına rastlamakla beraber Yunanistan ve Kıbrıs Rum tarafının bu amaca yönelik çabaları daha önceki yıllara uzanmaktadır. Nitekim 1950 başlarında Kilise'nin enosis amacına yönelik olarak Kıbrıs'ta düzenlediği plebisitin sonuçları, "kendi kaderini tayin" ilkesinin Kıbrıs halkına uygulanması isteği ile birlikte BM Sekreteryası'na sunulmuştur.¹ 1951, 1952 ve 1953 yıllarında da bu talepler Yunanistan tarafından yenilenmiştir.

Yunanistan 16 Ağustos 1954 tarihinde Kıbrıs sorununun "Halkların hak eşitliği ve kendi kaderlerini tayin ilkesinin Birleşmiş Milletler'in (BM) gözetimi altında Kıbrıs adası halkına uygulanması" adı altında IX. Dönem Genel Kurul gündemine alınması için BM'ye başvurmuştur. Türkiye'nin bu girişime tepkisi Türkiye Başbakanı Adnan Menderes'in "Kıbrıs asla Yunanistan'ın olmayacaktır." şeklindeki cevabıyla özetlenebilir.

BM Genel Kurulu, 24 Eylül 1954 tarihinde, 30 olumlu, 19 olumsuz ve 11 çekimser oy dağılımı ile sorunun gündeme alınmasını kabul etmiştir. Görüşmeler sonunda, 11 çekimser, 49 kabul oyu ile Birinci Komite'de ve 8 çekimser, 50 oyla 814 (IX) sayılı karar² Genel Kurul'da kabul edilmiştir.

* Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yönetim Kurulu Üyesi

¹ Stephen G Xydis, *Cyprus: Reluctant Republic*, Lahey, Mouton, 1973, s.7.

² Yearbook of the United Nations, 1954, s.94, 96.

Avrasya Dosyası, BM Özel, İlkbahar 2002, Cilt: 8, Sayı: 1, s. 299-309.

Karar metni şu şekildedir: “Genel Kurul, şimdilik, Kıbrıs sorunu ile ilgili bir karar alınmasının uygun olmadığını dikkate alarak, “Halkların eşit hakları ve kendi kaderlerini tayini ilkesinin Birleşmiş Milletler’in gözetimi altında Kıbrıs adası halkına uygulanması” adı altındaki maddenin daha fazla ele alınmamasını, kararlaştırmıştır.”

Görüşmelerde İngiltere delegesi Selwyn Lloyd, Bağdat Paketi ve NATO açısından ülkesinin yüklenmiş olduğu sorumlulukları yerine getirebilmek için adadaki egemenliklerini muhafazanın kendileri için stratejik bir zorunluluk olduğunu ifade etmiş, Kıbrıs sorununun BM’de görüşülmesinin ülkesinin iç işlerine ilişkin bir soruna müdahale anlamına geldiğini, bu durumun ise BM Yasası’nın 2(7) maddesine aykırı olduğunu, ayrıca Kıbrıs adasındaki İngiliz egemenliğinin 1923 Lozan Antlaşması ile diğer ülkeler tarafından olduğu gibi Yunanistan tarafından da tanındığını belirtmiştir.

İngiltere’ye göre Kıbrıs’taki sorun, bilinen anlamda bir “kendi kaderini tayin” sorunu olmayıp, BM üyesi bir devletin egemenliği altındaki bir bölgenin, diğer bir ülkeye ilhakı anlamına gelen “enosis” demektir. Bu durum BM Anayasasına göre aykırılık taşıdığı gibi, coğrafi olarak Anadolu’nun bir uzantısı ve parçası olan, üzerinde de Müslüman Türklerin de bulunduğu Kıbrıs’ın Yunanistan’a ilhakı anlamına gelecek bir girişim kabul edilemez.

İngiltere, Kıbrıs Türklerinin Türkiye ile bağına ve Türkiye’nin Kıbrıs’a olan ilgisine gönderme yapmıştır. Böylece “enosis”e karşı olduklarını ayrıca bu hakkın ada Türklerine de tanınması gerekeceğini, dolaylı da olsa işaret etmiştir. Yunanistan ise ada halkının, İngiliz sömürge yönetimini istemediğini, bu açıdan sorunun bir “egemenlik değişimi” değil, “kendi kaderini tayin” ilkesinin gereği olduğunu³ ifade etmiştir.

814 (IX) sayılı Karar Yunanistan kamuoyunda batılılara, özellikle de İngiltere ve ABD’ye karşı bir tepkinin doğmasına sebep olmuştur. Buna karşın BM’deki Yunan delegesi kararı “Kıbrıs sorununun uluslararası karakteri”nin kabulü olarak nitelemiş, konuya ilişkin karar alınmasının sadece şimdilik ertelendiğine işaretlerle, konunun askıya alınmasına rağmen BM gündeminde olduğu görüşünü savunmuştur.

Türkiye temsilcisi Selim Sarper’in Genel Kurul ve Birinci Komite’de yaptığı konuşmalar, bu tarihten itibaren uzun yıllar boyunca savunulan tezlerin genel bir ifadesi olması bakımından önem taşımaktadır.

Sarper konuşmalarında, konunun İngiltere’nin bir “iç sorunu” olduğu, bu açıdan örgütün sorunu incelemeye yetkili olmadığı yolun-

³ General Assembly Official Records (GAOR), Ninth Session, 514th Plen. Mtg., s.547, 549.

daki İngiliz tezini tamamen ve aynı gerekçelerle savunmuş, Yunanistan'ın kendi kaderini tayin kavramı ile kastettiğinin, adanın bu ülkeye ilhakı anlamına gelen enosis olduğuna işaret ederek Kıbrıs'ta yaşayan 100.000 Türk'ün buna şiddetle karşı olduğunu⁴ belirtmiştir.

Sarper Birinci Komite'de yaptığı konuşmalarda Yunanistan'ın 1923 Lozan Antlaşması ile ilgili olarak yaptığı yorumlara da yanıt olarak, bir dizi coğrafi, tarihi, etnik ve ekonomik gerekçe ortaya koyarak Türkiye'nin adaya olan ilgisini göstermeye çalışmıştır.

Sunulan karar tasarısı tekliflerinin ilk dördü üzerinde bir görüş birliğine varılmayınca Hindistan bir karar tasarısı teklifi sunmuş, teklif Birinci Komite'de 2 çekimsere karşı 76 oyla, Genel Kurul'da da 1 çekimsere karşı 57 oyla 1013 (XI) sayılı Karar olarak⁵ karar altına alınmıştır. Kararda;

"Genel Kurul, Kıbrıs sorununu görüşerek, bu sorunun çözümünün bir barış ve ifade özgürlüğü ortamını gerektirdiği inancı ile, Birleşmiş Milletler Yasası'nın ilke ve amaçlarına uygun olarak, barışçı demokratik ve hakça bir çözümün bulunmasını içtenlikle arzuladığını ve görüşmelerin yeniden başlayıp, bu amaca yönelik olarak süreceğini içtenlikle umduğunu beyan eder" denilmektedir.

814 (IX) sayılı karar gibi 1013 (XI) sayılı karar da gerek Türkiye, gerekse Yunanistan tarafından olumlu karşılanmıştır. Her iki tarafın olumlu bakışı, tarafların kararı kendilerine göre farklı farklı yorumlamalarından ileri gelmektedir.

Görüşmelerin yeniden başlaması ifadesi Türkiye tarafından "üçlü" olarak algılanırken, Yunanistan ise "Kıbrıslı Rumlar ile İngilizler arasında" olarak yorumlanmıştır.

YUNANİSTAN'I BM'YE GÖTÜREN FAKTÖRLER

15 Nisan 1954 tarihinde Yunanistan'ın Kıbrıs konusunu bir uluslararası sorun olarak Birleşmiş Milletler Genel Kurul gündemine götürmesinde etkili olan bazı faktörleri şu şekilde sıralamak mümkündür.

- 1- Yunanistan NATO'ya Türkiye ile eş zamanlı üye olduktan sonra, Türkiye-Yunanistan-Yugoslavya Dostluk ve İşbirliği Antlaşması'nın imzalanmasından sonra, o dönemde tüm uluslararası ilişkilerini

⁴ GAOR, Ninth Session, First Cttee, 750th Mtg., s.553.

⁵ Yearbook, 1956, s.125.

batıya endeksleyen Türkiye'nin, Kıbrıs konusu için Türk-Yunan dostluğunu tehlikeye atmayacağını değerlendiriyor ve Türkiye'den çekinmiyordu.

- 2- Yunanistan, Kıbrıs sorununun uluslararası kamuoyunun önüne çıkartılmasından son derece çekinen İngiltere'yi kendisi ile ikili görüşmelere zorlayacağına inanıyordu.
- 3- O dönemde, Makarios, "self-determination=kendi kaderini tayin" ilkesine ilişkin talebin uluslararası arenada destek bulacağına karar vermişti.
- 4- Amerika Birleşik Devletleri de işin başında, sorunun Birleşmiş Milletler'e götürülmesi için, Yunanistan'a yeşil ışık yakmıştı.

Yunanistan'ın BM'ye başvurusundan önce 1951 yılında Amerikan Senatosu, eğer Kıbrıs sorunu BM'de görüşülecek olursa Amerika'nın "Kıbrıs'taki Rum çoğunluğunun istekleri" doğrultusunda davranmasını öngören bir kararı kabul etmişti.

ABD, Yunanistan'ın sorunu BM'ye götürmesine en azından 1954 Nisan'ına kadar engel olmazken 1954 yılı Nisan'ında Yunanistan'ı BM'ye başvuruda bulunmaya özendirmekten,⁶ kaçınmaya başlamıştı.

KIBRIS SORUNUNDA TARAFLARIN İDDİALARI

Kıbrıs sorununun BM'ye götürülme sürecinde, Yunanistan, İngiltere ve Türkiye'nin soruna nasıl baktıklarını, ana iddialarının nelere dayandığını ele almak gerekmektedir. Her üç tarafın da Kıbrıs sorununa hukuksal olarak nasıl yaklaştıkları 1954 dünya konjonktüründe takip edecekleri siyasal metotları göstermesi bakımından önem arz etmektedir.

- 1- "Birleşmiş Milletler yetkilidir" iddiasına karşılık, "iç yetki" iddiası: Yunanistan konunun BM'nin yetki alanına girdiğini öne sürerken, İngiltere, Kıbrıs üzerindeki İngiliz egemenliği uluslararası alanda tanındığına göre, konunun BM Anayasasında yer alan "iç yetki" kavramına göre değerlendirilmesi gerektiğini savunuyordu. Türkiye de İngiliz görüşünü destekliyordu.
- 2- Lozan Antlaşması: İngiltere, Lozan Antlaşmasıyla Kıbrıs'ın egemenliğinin İngiltere'ye verilmiş ve Yunanistan'ın da bu Antlaşmayı imzalamış bulunduğunu belirterek, "Eğer Kıbrıs BM'de ele alınacak olursa, bundan sonra her devletin imzalamış

⁶ Şükrü Sina Gürel, *Kıbrıs Tarihi C/2*, İstanbul, Kaynak Yayınları, 1985, s.93.

bulunduğu antlaşmaları inkar ederek toprak iddiası bulunabileceğini" savunuyordu.

Yunanistan, Lozan Antlaşması'nın pek çok hükmünün müttefiklerle Türkiye arasındaki "ikili" uzlaşmaları içerdiğini ve bu yüzden Yunanistan'ın Kıbrıs'ın İngiltere tarafından ilhak edilmesini Türkiye'nin tanıdığına tanık olarak Antlaşmayı imzaladığını, yoksa Yunanistan'ın bu ilhakı doğrudan tanımadığını iddia ediyordu.

Türkiye ise, Yunanistan'ın öne sürdüğü iddianın geçersiz olduğunu, Lozan Antlaşmasını Yunanistan'ın da Kıbrıs'la ilgili hükme çekince koymadan imzaladığı çok yanlı bir antlaşma olduğunu belirtmekteydi.

3- Stratejik Etmenler: İngiltere'nin Kıbrıs üzerindeki egemenliğinden vazgeçmemekte direnmesinin başlıca nedeninin adanın stratejik önemi olduğu görüşü mevcuttur. Yunanistan ise Kıbrıs adasının stratejik bir öneminin olmadığını kanıtlamaya çalışmaktadır.

4- Kıbrıs'taki Türkler: İngiltere, "Türkçe konuşan" Kıbrıslıların "enosis"e şiddetle karşı çıktıklarını söyleyerek, "Kıbrıs'ta şimdiye kadar toplumlara çatışma olmamıştır" diyordu.

Yunanistan, Kıbrıs'ta olduğu gibi, Trakya'da da Türk azınlık bulunduğunu, ama bunların Yunanlılarla birlikte dostluk içinde yaşadıklarını, "kendi kaderini tayin"den Türklerin de yararlanacağını söylerken Türkiye, adadan göç etmiş bulunan 300.000 kadar Türkün de oylarının hesaba katılması gerektiğini söylüyordu.

5- Coğrafi Yakınlık: İngiltere, Kıbrıs'ın Yunanistan'a göre, Anadolu'ya ve Türkiye'ye daha yakın olduğunu, Kıbrıs'ın Türkiye ve Suriye'ye yakınlığının, Yunanistan'a yakınlığının onda biri olduğunu söylüyordu. Türkiye de İngiltere'nin görüşünü savunmaktadır.

6- Kıbrıs'ın Hiçbir Zaman Yunan Egemenliği Altında Olmadığı: İngiltere, Kıbrıs'ın hiçbir zaman Yunan egemenliği altında olmadığını savunmakta, Yunanistan ise, Hristiyanlığın doğuşundan 15. yüzyıla kadar adanın Yunan adası durumunda olduğunu⁷ öne sürmektedir.

⁷ Gürel, *Kıbrıs Tarihi*, s.100.

1957 YILINDA KIBRIS GÖRÜŞMELERİ

Yunanistan 12 Temmuz 1957 tarihinde konunun BM Genel Kurul gündemine alınması için tekrar başvuruda bulunmuştur. Başvuru kabul edilerek Birinci Komite'nin 927-934 sayılı oturumlarında görüşülmüştür.

İngiltere 1013 (XI) sayılı Kararın uygulanamamasından Yunanistan'ı sorumlu tutarken genel olarak "üçlü" görüşmeleri savunmuştur.

Yunanistan "taksim" tezini eleştirerek görüşmelerin nasıl olması gerektiği konusundaki 1013 (XI) sayılı Kararın "Yunan yorumunu" yapmıştır. Bu arada Yunanistan'ın yayılmacı emelleri olmadığını söylemiş, böylece ülkesinin giderek 1954'te Hindistan tarafından kapalı olarak önerilen "bağımsız Kıbrıs" tezine yaklaştığını göstermiştir.

Türkiye ise, Yunanistan'ın "kendi kaderini tayin" ilkesini "enosis" için savunduğuna değinerek, bu ilkenin her iki topluluğa da ayrı ayrı uygulanması gerektiğine ilişkin görüşünü tekrarlamıştır.

Görüşmeler sonrasında Yunanistan, Komite'ye sunduğu karar tasarı teklifine karşı ılımlı bir teklif ortaya çıkınca, bunu hesaba katan ikinci bir teklif getirmiş, bu 33-20-25 şeklindeki bir oy dağılımı ile Komite Kararı haline dönüşmüşse de Genel Kurul'da yapılan oylamada da 31-25-24 oy dağılımı sonucu, 2/3 çoğunluğu sağlayamadığından karar haline gelememiştir.

İlk tekliflerdeki, "Kıbrıs halkına kendi kaderini tayin hakkının uygulanması yolu ile kendi geleceğini tayin etmek imkanının verilmesi" ifadesi yerine "yumuşatılan" önerideki "derhal ve kendi kaderini tayin hakkının Kıbrıs halkına uygulanması için bir işbirliği anlayışı içinde görüşme ve temaslara geçilmesi" yolundaki ifadelerle ilgili olarak Türkiye ve İngiltere'nin karşı çıktığı teklifle ilgili oy göstergesi, "enosis" ve "taksim"i dışlayan bir bakış açısının Genel Kurul'da ileride ağırlıklı görüş haline geleceği anlaşılınca bu durumu iyi değerlendiren Makarios Kıbrıs konusunun BM Genel Kurulu'na geleceği XIII. Dönem toplantılarından evvel "Kıbrıs'ın bağımsızlığı" görüşünü ortaya atmıştır.

XIII. Dönem görüşmelerinde 7 karar tasarı Birinci Komite'de ele alınmış, İran'ın teklifinin oylaması da 31-23-28'lik oy dağılımı ile kabul edilirken, Genel Kurul'daki görüşmelerde Meksika tarafından sunulan ve eski 1013 (XI) sayılı Karara atıfla "..... barışçı, demokratik ve adil bir çözüm....." için çaba isteyen teklif 1287 (XIII) sayılı Karar olarak kesinleşmiştir.

Bu tartışmalarda İngiltere, Kıbrıs'a ilişkin "Üçlü Ortaklık Yönetimi" altına konmasını öngören planını savunurken Yunanistan Kıbrıs'a

bağımsızlık verilmesini talep etmekte ve taksim tezine karşı çıkmaktadır.

Türkiye ise "bağımsızlık" önerisine karşı çıkararak taksim tezini savunmaktadır.

Neticede Kıbrıs konusu BM Genel Kurulu'nun gündeminden düşmüş, sorunun çözümüne ilişkin çalışmalar ağırlıklı olarak BM'in dışında diğer örgütlere kayarken 1960'lı yıllar düzenine varılmıştır.

1960 SONRASI KIBRIS GÖRÜŞMELERİ

Kıbrıs Cumhuriyeti'nin 1960'da kurulması ve BM'ye üye olmasından sonra sorun 1965/Aralık ayına kadar Genel Kurul'da ele alınmamışsa da Güvenlik Konseyi gündemine sıkça girdiği görülmektedir. Güvenlik Konseyi'nin 4 Mart 1964 tarihli ve 186 (1964) sayılı Kararında:

"Güvenlik Konseyi,

.....

'Bütün üyeler, uluslararası ilişkilerde herhangi bir devletin toprak bütünlüğüne ve siyasi bağımsızlığına karşı veya Birleşmiş Milletler'in amaçları ile bağdaşmayacak herhangi bir başka şekilde kuvvet kullanmaktan veya tehdidinde bulunmaktan kaçınacaklardır' şeklindeki Birleşmiş Milletler Yasası'nın 2. maddesinin 4. paragraf hükmünü hatırla tutarak, bütün üye devletleri, Birleşmiş Milletler Yasası altındaki yükümlülüklerine uygun olarak egemen Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki durumu kötüleştirecek veya uluslararası barışı tehlikeye sokacak herhangi bir hareketten veya hareket tehdidinde bulunmaktan kaçınmaya çağırır."⁸ denilmektedir.

1965 yılında Kıbrıs sorunu yeniden BM Genel Kurul gündemine gelmiş, 5 aleyhte, 54 çekimsere karşı 47 olumlu oy ile 2077(XX) sayılı Karar çıkmıştır.

Kararda;

"Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Birleşmiş Milletler'in eşit bir üyesi olarak BM Yasası uyarınca, herhangi bir yabancı müdahale veya karışma olmaksızın tam egemenlik ve bağımsızlığını kullanma hakkı olduğu ve kullanması gerektiği olgusunu dikkate alarak, bütün Devletleri, Yasa önündeki ve özellikle öngörülen yükümlülükleri uyarınca Kıbrıs Cumhuriyeti'nin egemenliğine, birliğine, bağımsızlığına ve ülke bütün-

⁸ Yearbook, 1964, s.165.

lüğüne saygı göstermeye ve kendisine yönelik herhangi müdahalede bulunmaktan kaçınmaya çağırır"⁹ ifadesi yer almıştır.

Kıbrıs sorunu Aralık 1965 tarihindeki 2077 (XX) sayılı Karardan sonra Eylül 1977 tarihine kadar BM Genel Kurulu'na gelmemiştir.

1974 SONRASI KIBRIS KARARLARI

Kıbrıs sorunu 1974 yılında Türkiye'nin adada Rumların yarattığı darbe ve fiili durum üzerine yaptığı askerî müdahale sonucu tekrar BM Genel Kurulu'nda doğrudan görüşme konusu olmuştur.

Kıbrıs Rum Yönetimi ve Yunanistan, Genel Kurul'da Garanti Antlaşmasının askerî müdahaleye izin vermediğini, askerî metotlar ve kuvvet kullanılarak elde edilen durumların siyasal sorunların nihai çözümleri için temel alınamayacağını iddia etmişlerdir.

Diğer konuşmacı ülkeler adadan "tüm yabancı güçlerin geri çekilmesi, göçmenlerin yerlerine dönmesi, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bağımsızlığı, egemenliği ve toprak bütünlüğüne saygılı olmaya çağırırken¹⁰ Türkiye'nin Güvenlik Konseyi Kararları ile Cenevre Antlaşmasına aykırı davranmakla itham etmişlerdir.

Kıbrıs Türk Topluluğu ve Türkiye'de, adada iki ayrı toplumun iç içe değil, ancak yanyana yaşayabileceklerinin ortaya çıktığını 14-15 yıllık pratiğin bunun en iyi göstergesi olduğunu, iki toplumun tam eşitliğine dayalı "İki Kesimli Federasyon" tarzının çözüm olabileceğini, Yunanistan'ın 'enosis' gayretlerinin önünde Türkiye'nin Kıbrıs'ın garantörü olduğu¹¹ ifade edilmiştir.

Görüşmeler sonucunda hazırlanan karar tasarı 117 oyla benimsenmiş ve 3212(XXIX) sayılı Kararda;

"Genel Kurul,

- 1- Bütün devletleri, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin egemenliğine, bağımsızlığına, toprak bütünlüğüne ve bağlantısızlık siyasetine saygı göstermeye ve bu devlete karşı bütün eylem müdahalelerinden kaçınmaya çağırır.
- 2- Kıbrıs Cumhuriyetindeki bütün yabancı askerî kuvvetlerin ve yabancı askerî varlığın ve personelin süratle geri çekilmesi ve (bu devlet) işlerine bütün yabancı müdahalelerin durdurulmasını ısrarla vurgular.

⁹ Yearbook, 1965, s.213.

¹⁰ Annual Review of United Nations Affairs, 1974, s.89.

¹¹ Yearbook, 1974, s. 286-287.

- 3- Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki anayasa sisteminin Kıbrıs Rum ve Kıbrıs Türk toplumlarını ilgilendiren bir sorun olduğunu düşünür.
- 4- Genel Sekreterin iyi niyetiyle, iki toplum temsilcileri arasında eşitlik esası uyarınca ilişkilerin ve görüşmelerin, bunların temel ve meşru haklarına dayalı karşılıklı olarak kabul edilebilir bir siyasi çözüme serbestçe ulaşılması amacıyla devam etmesini diler.
- 5- Bütün göçmenlerin güvenlik içinde evlerine dönmeleri gerektiğini düşünür ve ilgili tarafları bu amaca yönelik acil tedbirler almaya çağırır.
- 6- Bu kararın uygulanması ve böylece Kıbrıs Cumhuriyeti'ne bağımsızlık, egemenlik ve ülke bütünlüğünün sağlanması amacıyla, gerekli olduğunda, görüşmeler de dahil olmak üzere diğer çabaların Birleşmiş Milletler çerçevesinde gerçekleştirilmesi umudunu açıklar.
- 7- Genel Sekreter'den, Kıbrıs halkının her kesimine Birleşmiş Milletler insancıl yardımını sağlamaya devam etmesini rica eder ve bütün devletleri bu çabaya katkıda bulunmaya çağırır.
- 8- Bütün tarafların, gerekli olduğunda güçlendirilebilecek olan Kıbrıs'taki Birleşmiş Milletler Barış Gücü ile tam olarak işbirliği yapmaya devam etmelerini ister.
- 9- Genel Sekreter'den ilgili taraflara iyi niyetlerini sunmaya devam etmesini rica eder.
- 10- Genel Sekreter'den bu kararı Güvenlik Konseyi'nin dikkatine sunmasını rica eder."¹²

denilmektedir.

BM Genel Kurulu Kıbrıs sorununa dair, 20 Kasım 1975 tarihinde de 1 aleyhte 9 çekimser oy ve 117 leyhte oyla bir karar daha almıştır.

Oylamaya katılan 127 ülkeden, karardaki tek aleyhte oy Türkiye'ye aittir. Şili, Gambiya, İsrail, Ürdün, Fas, İran, Pakistan, Suudi Arabistan ve Amerika Birleşik Devletleri çekimser oy kullanırken diğer 117 ülke olumlu oy kullanmıştır.

20 Kasım 1975 tarihli ve 3395 sayılı BM Genel Kurul Kararında:

"Genel Kurul, Kıbrıs sorununu görüşerek müzakereler sırasındaki konuşmaları dinleyerek ve Özel Siyasi Komite'nin raporunu dikkate

¹² Yearbook, 1974, s.295.

olarak, Güvenlik Konseyi'nin 12 Mart 1975 tarihli ve 367(1975) sayılı Kararı uyarınca iki toplumun temsilcileri arasında yapılan dört tur görüşmenin karşılıklı olarak kabule şayan bir çözüme yol açmadığını endişeyle not ederek, Kıbrıs'taki krizin devamından endişe duyarak, Kıbrıs krizinin Birleşmiş Milletler'in amaç ve prensipleri uyarınca daha fazla gecikmeden barışçı yollarla çözümlenmesi gerektiğinin bilincinde olarak,

- 1- Genel Kurul'un Güvenlik Konseyi'nin 13 Aralık 1975 tarihli ve 365(1974) sayılı Kararı ile onaylanan 1974 tarihli ve 3212(XXIX) sayılı Kararının bütün kısımları ile etkili bir şekilde uygulanması için devamlı gayretler hususundaki acil ihtiyacı teyit eder ve bu amaçla,
- 2- Bütün devletleri bir kere daha Kıbrıs Cumhuriyeti'nin egemenliğine, bağımsızlığına, toprak bütünlüğüne ve bağlantısızlığına saygılı olmaya ve Kıbrıs'a yönelik bütün hareket ve müdahalelerden kaçınmaya davet eder,
- 3- Kıbrıs Cumhuriyeti'nde bulunan bütün yabancı silahlı kuvvetlerin, yabancı askeri mevcudiyetin ve personelin daha fazla gecikmeksizin geri çekilmesini ve Kıbrıs'ın iç işlerine vaki bütün yabancı müdahalelerin durdurulmasını talep eder,
- 4- Bütün ilgili tarafları, bütün mültecilerin evlerine güvenlik içinde gönüllü olarak dönmelerini kolaylaştıracak ve mülteci probleminin diğer bütün veçhelerini çözümlenecek acil tedbirleri almaya davet eder,
- 5- İki toplumun temsilcileri arasındaki görüşmelerin, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin gözetiminde, serbestçe ve eşit şartlar altında, tarafların temel ve meşru haklarına dayalı olarak, karşılıklı kabule şayan bir çözüme ulaşılabilmesi amacıyla anlamlı ve yapıcı bir şekilde derhal yeniden başlatılması için çağrıda bulunur,
- 6- Bütün taraflardan, Kıbrıs nüfus yapısının değişmesi dahil 3212(XXIX) sayılı Kararına aykırı tek taraflı davranışlardan kaçınmalarını ısrarla talep eder,
- 7- Genel Sekreter'den, iki toplumun temsilcileri arasındaki müzakerelerdeki rolünü devam ettirmesini rica eder,
- 8- Ayrıca, Genel Sekreter'den bu Kararı Güvenlik Konseyi'nin dikkatine sunmasını ve Konsey'e kararın uygulanması hakkında uygun olabilecek en erken zamanda ve her şartta 31 Mart 1976 tarihinden önce rapor vermesini de rica eder,

9- Bütün tarafları Kıbrıs'taki Birleşmiş Milletler Barış Gücü kuvvetleri ile tam olarak işbirliğine devama davet eder,

10- Sorunla ilgisini devam ettirmeye karar verir."¹³

1976 yılında Kıbrıs Rum Yönetimi'nin başvurusu üzerine Kıbrıs sorunu, Türkiye'nin itirazına rağmen Genel Kurul gündemine alınarak, 12 Kasım 1976 tarihinde 94-1-27 oy dağılım ile 31/12 sayılı Karar alınmıştır. Metinde eski kararlara atıf yapılarak, adadaki tüm yabancı askeri unsurların geri çekilmesi, göçmenlerin evlerine dönmesi, topluluklararası görüşmelerin acilen başlaması istenilmektedir.¹⁴

9 Kasım 1977 tarihinde BM Genel Kurulu Kıbrıs'a dair 32/15 sayılı yeni bir Karar almıştır. Bu kararda da toplumlararası görüşmelerin derhâl başlamasından, yabancı askerlerin derhâl çekilmesine kadar malum hususlar tekrarlanmaktadır.

1978 yılında Kıbrıs konusu yine BM gündemine gelmiş 33/15 sayılı Kararda da bir önceki yılın konularına değinilmiştir.

1979-1982 yılları arasında da BM Genel Kurul gündemini Kıbrıs konusu yine işgal edegelmiştir. Ancak, kayıp kişilerin durumu dışında¹⁵ bir karar alınmamıştır.

1984-1986 yılları arasında Kıbrıs sorunu BM Genel Kurul gündeminde yer almamıştır. Daha sonraki yıllarda Kıbrıs konusunun daha çok, BM Genel Kurulu yerine BM Güvenlik Konseyi kararlarının gündemdeki yerini aldığı görülür.

¹³ Yearbook, 1975, s.301.

¹⁴ Yearbook, 1976, s.293.

¹⁵ Yearbook, 1981, s.346.